

Trampy atana terrorçy diýmezlik we Günbatara garaşýan howp

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Trampy atana terrorçy diýmezlik we Günbatara garaşýan howp
TRAMPY ATANA TERRORÇY DIÝMEZLIK we GÜNBATARA GARAŞÝAN KONFLIKT

Trampy öldürmäge synanyşyk onuň saýlanma mümkünçiligini güýçlendirdi. Atan adama häzirem terrorçy diýilmeyändigi bolsa, üstünde durup geçeniňe degýär. Gündogardan soň Günbatarda-da agalyk sürýän dini we ideologiki fanatizm

Trampyň we onuň bellän prezident orunbasarlygyna kandidaty Wansyň döwründe artyp biler.

Donald Tramp 14-nji iýulda Pensilwaniýadaky saýlaw kampaniýasy wagtynda atyldy. Gulagyndan gyltz ýaralandı, ýöne millimetr tapawutlylykda ölümىň bәri ýanyndan gaýtdy. Öñki prezidenti we 5-nji noýabrdı täzeden prezident saýlanaýmagy mümkün Trampy atan adamyň wakanyň bolan ýerinde howpsuzlyk gullugynyň işgärleri tarapyndan öldürilen ýigrimi ýaşly Tomas Mattew Kruksdygy mälîm edildi.

FBR beýanat berenmiş, wakanyň terrorçylykly akt bolup-bolmandygynyň derňewi gidýärmiş. Jenaýatçy eli tüpeňli prezidentluge kandidatyň çykyp gepleýän münberini nyşanalan üçegine çykýar, müňlerçe adamyň ortasynda gepläp oturan kandidata bir gezek däl, birnäçe gezek atýar, köpcüligiň arasynda ölenler we ýaralananlar bar, emma ne FBR, ne-de amerikan we ýewropa mediýasy Trampy atana terrorçy diýip bilýär.

Ýokarda aýdyşym ýaly, FBR wakanyň aňyrsynda haysydyr bir syýasy meçew bermäniň barlygyny-ýoklugyny barlaýarmış. Birden Eýranyň edip ýören işi bolaýmasyn? So tarapyna-da seredýärlermiş. Gandaryň (bigünä raýatlaryň birini-de öldüründigi üçin) atlandyrylyşy «şuter» («atyjy»), oňa terrorçy diýlenok.

• **Meselem, ady Omar bolan bolsady**

Trampy atan adamyň ady Isa pygamberiň (a.s) hawarilerinden ikisiniň iňlisçeleşdirilen atlary Tomas (Tauma) we Mattew (Mattityahu) bolman, meselem Omar bolan bolsa, Aly bolan bolsa, FBR we amerikan mediýasy beýle ätiýaçly hereket edip bilermedi? Ýa bolmasa edil şol minutdan başlap «New York Times» gazetinden başlap «Fox» teleýalymyna çenli ähli amerilan mediýasy we onuň yzyna eýerýän Günbatar Ýewropa mediýasy diňe «terrorçy» däl, «musulman terrorçy» garalamalaryna başlarmydy? Başlamazmydy?

Norwegiýada 2011-nji ýylyň 22-nji iýulynda köpüsi çaga 77 adamy öldüren, 242 adamy yaralan Anders Behring Breýwike-de terrorçy diýilmegi gandaryň özünü nasist yqlan etmeginden soň boldy, şol pursata çenli ol diňe «ýalňyz möjek» bir «ekstremistdi».

Trampy atan adamyň ady Omar, Aly ýa-da Hüseyín bolan bolsa,

házire çenli onuň ýedi arkasynyň ilteşýän ýerlerini, belki-de üstüne müň esse goşup öwreneremidik? Öwrenmezmidik? Gatnan metjidine, ymamyna, salam-helik eden adamlaryna çenli.

• **Trampy atan özlerinki bolandoñ**

Emma dünýäniň çar künjünde ýeriň aşagynda ýylan gäwüşese bilyändigini aýdýan amerikan gizlin gulluklary häzirem Trampy aranyň geçmişini bilenok, şeýlemi? Haýsy buthana ýa-da sinagoga gidendigini, buddistdigini ýa-da ateistdigini anyklap bilmändir, şeýlemi?

Çünki «Sowuk urşuň» gutaran wagtyndan bări, aýratynam birinjiden-ä «El-Kaidäniň» «11-nji sentýabr' terakty, ikinjidenem Siriýanyň Graždanlyk ursundaky YŞYD-yň wagşyýanalygyndan bări dogry bolsun-bolsun, tapawudy ýok, «terrorçy» garalamasy muslimanlar üçin ulanylypdy.

Düzgün şeýle bolandoñ, kelleler tebigy taýdan garjaşýar duruberýär. «Hamas» terrorçy, diýmek «Hamasy» bahana edip, Gazada on müňlerçe palestinalyny gyrýan Ysraýylyňky dogry düşünjesi şu. Wah, birem gumanitar kömegiň öňüni bentlemese dagy, maşgala bolup ýazgaranam bolýarys...

Ady Tomas, Mattew, Meri, Sarah bolsa aýry kesgitleme, Omar, Aly, Merýem ýa-da Sara bolsa aýry kesgitleme berilmeli, şeýlemi? Şeýle bolýar-da?

Günbatardaky bu kelle garjaşyklygy ýakynda amerikan halky bu deňsiz-taýsyz sowukanlylygy bilen Trampy täzeden prezent saýlanda hasam artjaga meñzeýär.

- **Trampyň iň strategiki saýlawy**

Tramp özüne orunbasar hökmünde Ohionyň 39 ýaşly senatory JD Wansy saýlap aldy: Jeýms Dewid. Garyplاشan we umydyny ýitiren amerikan düzluginiň wekiliniň «Dayhanyň agysy» ("Hillbilly Elegy") kitabı iň geçginli kitaplaryň birine öwrüldi we kitabıň esasynda kinofilm hem surata düşürildi.

'The Political Book of the Year' *Sunday Times*

INTERNATIONAL BESTSELLER

Hillbilly Elegy

A MEMOIR OF A FAMILY
AND CULTURE IN CRISIS

'Profound ... a great insight
into Trump and Brexit'
Independent

J. D. VANCE

Obamanyň daşary syýasat boýunça orunbasary Jo Baýden ýaly dünýäni öz agzyna garatjak bolmakdan has beter öz halky bilen mümkingadar iň sag-populist görnüşde gyzyklanýar. Syýasaty

«Tokáy otla, at gazan» derejesinde alyp barmagy bilen tanalýar. Buşyň toparyna «neokonserwatiw» (täze dindarlar) diýýärdi, häzirkilere «neoreactionary» («täze yzagalaklar») diýýär. Fanat derejede dindar we ýewropa liberallarynyň öñe tutýan bar zadynyň doly garşysynda. Daşary syýasata bolan gyzyklanmasy meksikaly migrantlar derejesinde we mysal üçin Ukraina berilýän amerikan harby kömegine garşy, ol bu puluň garyp daýhanlara gitmelidigini aýdýar. Ine, şu ýerde hem Günbatar Ýewropanyň syrtyna kesewi sokulana dönýär. Ýewropa bileleşigi Trampy şonsuzam halap barmayıar. Tramp hem olary halamaýar. NATO bileleşigine-de daşrak duranyny kem görmeýär, bulam onlarça ýyllap harby-goranyşyny amerikan esgeriniň ygtyýaryna bermek arkaly baýap gelen ýewropa ykdysadyýetlerini aladalandyryar. Tramp döwründe olaryň Russiýadan gorkulary güýçlenjege meñzeýär.

• **Ýewropada Tramp endişesi**

ÝB-niň döwürleýin başlygy bolan Wengeriýanyň premýer-ministri Wiktor Orban birinji resmi saparynda Ukrainanyň prezidenti Wladimir Zelenskidir Russiýanyň prezidenti Wladimir Putin bilen duşuşdy. Soňra Si Szinpın bulen duşuşmak üçin Hytaýa gitdi. NATO duşuşygy üçin ABŞ-na gidende bolsa prezident Jo Baýden bilen duşuşmady, teraktyň öňüsyrasy Trampy görmäge gitdi

Özüni Putin, Szinpın, Tramp bilen görüşendigi üçin ýazgaran ÝB-niň beýleki döwlet ýolbaşçylaryna-da oturdy-da hat ýazdy: Yraml gelen badyna Ukraina syýasatyny üýtgeder we ÝB häzirki syýasaty bilen has uly ýüküň astyna girer. Ýogsam bolmasa, Baýdeniň dünýäni gysymyna gysma syýasaty ýewropa ykdysadyýetlerini diňe Russiýa garşy Ukraina däl, palestinalylara garşy Ysraýyla-da örän köp maliýe we harby kömegini bermäge mejbur edýär.

Dünýäniň ep-esli bölegi ABŞ-nyň başga ýurtlaryň ýakasyndan el çekip, özüne üns bermegine begenip biler. Netijede dünýäniň çar künjüne demokratiýa getirmek bahanasy bilen uruş getirmek biraz azalsa gerek. Ine, amerikan esgeriniň arkasyna bukulyp jübüsini galňadýarka Orsyýete, indem Hytaýa ýumruk salgaýan ýewropa hökümetleriniň endişesi şu. Trampy halamasalar-da, muňa döz gelmeli bolarlar.

- **Fanatizm, diskriminasiýa we zorluk-zulum güýçlener**

Öñki prezident Tramly atyp, halkyň üstüne ok ýagdyran pensilwaniýaly Tomas Mattewe ady Omar ýa-da Aly bolmandygy üçin häzirem terrorçy diýmeýän dini we ideologiki fanatizmiň Tramp-Wans döwründe Gündogardan soň Günbatarda-da möwjejegini pikir etmek üçin sebäp göremok.

ABŞ-nyň öz içine çekilmegi, belkäm uruşlaryň ýaýramazlygy taýdan alanda oñyn üýtgeşme bolup görnübem biler, emma beýleki bir ýandan migrant meselesi bilen agressiyalaşan dini we etniki fanatizmiň dünýäniň hemme ýerinde güýçlenjegi, milli döwletler öñküsindenem güývlenip, halkara hukuk kadalarynyň ýerine güýç syýasatyňň öñe çykmaga başlanjagyny hem aýdyp bolar. Gutulgysyz ýagdaýda biziň ýurdumyza-da täsir edip biljek ýagdaý.

Basdaky gürrüne dolanyp gelip, bir zada hasam ünsüñizi çekesim gelýär.

Trampy atanyň jöhitdigi ýa däldigi mälim edilenok. Emma belli jöhit guramasy «Garalamalara garşı bileleşik» («Anti Defamation League») Trampyň janyna kast etmäge edilen synanyşygyň ABŞ-daky antisemitizmi gorjama gorkusynyň bardygyny agzaýar. FBR-iň we süýtden gan gözleyän amerikan mediýasynyň tapyp bilmedik baglanyşygyny bilyän bolaýmasynlar? Bilmeyärlermikä ýa?

Murat YETKIN.

«YETKIN REPORT» internet gazeti, 17.07.2024 ý. Publisistika